

רשומות

הצעות חוק

8 בדצמבר 1976

1270

ט"ז בכסלו תשל"ז

זמון

52

חוק האפוסטרופוס הכללי, תשל"ז—1976

מבוא

האפוטרופוס הכללי עיקר תפקידו הוא לטפל בנכסים שאין מי שמטפל בהם או שבע-ליהם אינם ידועים. הוא פועל עד היום לפי פקודת האפוטרופוס הכללי משנת 1944 (להלן – הפקודה). פקודה זו מתקופת המנדט, על התיקונים שחלו בה מדי פעם, אינה מתאימה עוד כבסיס לתפקידים האמורים ואינה מותאמת לחקיקה החדשה שנתקבלה בשנים האחרונות בנושאים דומים. לאחרונה נתעורר צורך בתיקונים גוספים של הפקודה, ובהזדמנות זו מוצע עכשיו להחליף אותה כולה בחוק ישראלי חדש.

הוראות החוק המוצע תואמות רובן את תוכן ההוראות של הפקודה. אלא שהן יותר תמציתיות. בין הנקודות שבהן משנה החוק המוצע את הדין הקיים יש להזכיר את אלה:

1. בעוד שהפקודה התייחסה לעזבונות של נפטרים ולנכסים של נעדרים, בסייגים מפור-טים ומורכבים (סעיפים 10, 35 ו-35א לפקודה), מתייחס החוק המוצע בצורה רחבה לכל נכס אשר "לא נמצא מי שרשאי ומסוגל לנהוג בו מנהג בעלים או לנהלו או שבעלו אינו ידוע", לרבות נכסים הנמצאים בחוץ לארץ אם הם של אזרחים, תושבים או תאגידים ישר-אליים (הגדרת "נכס עזוב" בסעיף 1). בזה יקבל תחום התפקידים של האפוטרופוס הכללי הגדרה רחבה וברורה יותר.

2. תחולת הפקודה על עזבונות מצומצמת לעזבונות של אזרחים ישראליים שלא היו בשעת פטירתם מוסלמים או חברים לעדה דתית ושל אנשים חסרי נתינות (סעיפים 3 ו-9 לפקודה). תחולת הפקודה על נכסים שבעליהם אינם ידועים מצומצמת לנכסים של מי שאינם מוסלמים (סעיף 35 לפקודה). החוק המוצע יחול על "נכסים עזובים" תהא אשר תהא אזרחותו והשתייכותו העדתית של הנפטר (סעיף 1 להצעה).

3. האחריות האישית של האפוטרופוס הכללי ושל הסרים למרותו והאחריות השלוותית של המדינה בשל מעשיהם היו בפקודה נושא להוראות מצומצמות מיוחדות (סעיפים 7 ו-8). במקומן מבהיר החוק המוצע (סעיף 18 א), שבענינים אלה יחול לגבי פעולות האפוטרופוס הכללי הדין החל על כל יחידה ממשלתית אחרת.

4. מספר סעיפים של הפקודה נעשו מיותרים מפני שענינם בא על סידורו בחיקוקים אחרים. סעיף 9 להצעת החוק מחיל על ניהול נכסים בידי האפוטרופוס הכללי שורה של סעיפים של חוק הירושה. תשכ"ה–1965, שנקבעו שם לגבי ניהול עזבונות בידי מנהלי עזבון שנתמנו לפי אותו חוק. גם סעיף 18 ב) להצעה נלקח מסעיף דומה של חוק הירושה.

בשנת תשכ"ה–1965 נתקבל חוק להגנת רכוש מופקר שענינו קרוב לענין חוק האפו-טרופוס הכללי. אף על פי כן אין זה נראה מעשי לשלב הוראות החוק ההוא לתוך החוק המוצע בזה.

לעומת זאת, נכסים של אדם שעד היום נקרא "אויב", והם נמצאים בידי הממונה על רכוש האויב לפי פקודת המסחר עם האויב, 1939 – מוצע שיוכנסו למסגרת טיפולו הרגיל של האפוטרופוס הכללי.

חוק האפוטרופוס הכללי, תשל"ז-1976

הגדרות

1. בחוק זה –
  - 1) "נכס עזוב" – נכס שנחקימו בו אלה:
    - (1) לא נמצא מי שרשאי ומסוגל לנהוג בו מנהג בעלים או לנהלו, או שבעלו אינו ידוע;
    - (2) הנכס נמצא בארץ, ובנכס של אזרח ישראלי, של תושב ישראל, או של תאגיד הרשום בישראל או שהוקם בה – גם נכס שנמצא בחוץ לארץ;
  - "מעונין" בנכס עזוב – מי שיש לו זכות באותו נכס או זיקה קיימת או צפויה בו, לרבות נושה של אדם כזה;
  - "בית משפט" – בית משפט מחוזי;
  - "צו ניהול" – צו לפי סעיף 6.
2. שר המשפטים ימנה אפוטרופוס כללי, ורשאי הוא למנות משנה וסגן או סגנים לאפוטרופוס הכללי ולקבוע את סמכויותיהם.
3. האפוטרופוס הכללי הוא תאגיד, כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.
4. (א) האפוטרופוס הכללי רשאי לבצע תפקיד מתפקידיו גם באמצעות אדם שלא מבין עובדי המדינה שהוא ממונה עליהם (להלן – נציג), ורשאי הוא לאצול לנציג סמכות מסמך כויתור לגבי נכס מסויים,
  - (ב) נציג יפעל לפי הוראות האפוטרופוס הכללי ובפיקוחו, אך אין בכך כדי ליצור יחסי עובד ומעביד בין הנציג לבין האפוטרופוס הכללי או המדינה.
5. (א) מי שמחזיק בנכס עזוב או בנכס שיש לו יסוד להניח שהוא עזוב, וכן עובד ציבורי שנודע לו על נכס כזה אגב מילוי תפקידו, חייב להודיע על כך לאפוטרופוס הכללי ולמסור לו את הפרטים הידועים לו על הנכס,
  - (ב) נודע לאפוטרופוס הכללי – דרך הודעה לפי סעיף קטן (א) או בדרך אחרת – על נכס שיש יסוד להניח שהוא נכס עזוב, יערוך חקירה כדי לברר אם יש מקום לגיהולו לפי חוק זה.
6. לפי בקשת היועץ המשפטי לממשלה או האפוטרופוס הכללי רשאי בית המשפט לצוות על האפוטרופוס הכללי לנהל נכס עזוב או את הנכסים העזובים של פלוני או של עזובנו.

ד ב ר י ה ס ב ר

- באמצעות נציגים שאינם נמנים עם סגל עובדיו הקבועים, ובהם אנשי מקצוע במיגוון העיסוקים שהאפוטרופוס הכללי נדרש להם במסגרת החוק המוצע.
5. הוראה זו באה למנוע העלמתו של נכס עזוב בידי המחזיק בו, על ידי חיובו להודיע על הימצאו לאפוטרופוס הכללי. חיוב דומה מוצע להטיל גם על עובד ציבורי שנודע לו על קיום נכס עזוב תוך כדי מילוי תפקידו. בשני המקרים תהא הפרתו של החיוב עבירה פלילית, שעושה מוגדר בסעיף 17 (א).
6. מוצע להסמיך את בית המשפט לתת לאפוטרופוס הכללי, לפי בקשתו או לפי בקשת היועץ המשפטי לממשלה, צו המטיל עליו לנהל נכס עזוב מסויים, בין אם ידועה זהות בעליו ובין אם לאו.
1. הגדרת "נכס עזוב" מקיפה נכסים הנמצאים בארץ, מכל סוג שהוא, וכל זכות אפשרית בהם, שלא ידוע מי בעליהם או שלא נמצא מי שמוסמך ומסוגל לטפל בהם כבעלים או לנהלם, ולגבי נכסים וכויות כאמור של אזרח ישראלי או תושב ישראל או של תאגיד הרשום בישראל או שהוקם בה – גם אם הם נמצאים בחוץ לארץ.
- בגדר "מעונין" בנכס עזוב מוצע לכלול, בנוסף לזכאים לנכס העזוב, גם את הנושים של אותם זכאים.
- סעיפים 2 ו-3. סעיפים אלה מחליפים את סעיף 4 (1) ו-2) לפקודה שתכנון זהה.
- סעיף 4. אצילת הסמכות המוצעת בסעיף זה נועדה לאפשר לאפוטרופוס הכללי לפעול גם

7. בכסים עזובים ששוויים אינו עולה על 5.000 לירות או על סכום אחר שקבע שר המשפטים בצו. רשאי האפוטרופוס הכללי לנהלם גם ללא צו ניהול.

ניהול ללא צו ניהול

8. (א) נוכח בית המשפט שבנסיבות הענין רצוי שגכס עזוב ניהול בידי אדם זולת האפוטרופוס הכללי ושניהולו בידי אותו אדם אינו עלול לפגוע בגכס או בזכויות של מעורבים, רשאי בית המשפט לתת צו המטיל את ניהול הגכס על אותו אדם, ובלבד שהסכים לכך. (ב) בית המשפט רשאי לתת צו ניהול לפי סעיף זה אם מלכתחילה ואם אחרי שניתן צו לפי סעיף 6, ורשאי הוא להתנות את הצו במתן ערובה לגיהולו התקין של הגכס ובתנאי אים אחרים, הכל כפי שימצא לנכון.

צו ניהול לאדם זולת האפוטרופוס הכללי

(ג) אדם שניתן לו צו ניהול לפי סעיף זה חייב להגיש לאפוטרופוס הכללי דין וחשבון על ניהול הגכס כפי שיוורה האפוטרופוס הכללי ולפחות אחת לשנה, ולמסור לאפוטרופוס הכללי מידע מלא לפי דרישתו; הוראות סעיפים 9, 10 (א) ו-11 עד 15 יחולו, בשינויים המחוייבים, גם על אדם כזה.

9. האפוטרופוס הכללי חייב לגכס את הגכסים שבניהולו, לנהלם ולעשות בהם מה שעשוי, לדעתו, להועיל למעוניינים בהם, לרבות מימושם, ויחולו הוראות הסעיפים 77 ו-97 עד 106 לחוק הירושה, תשכ"ה-1965, בשינויים המחוייבים.

דרך הניהול

10. (א) היו בין הגכסים שבניהול האפוטרופוס הכללי כספים, בין אם מלכתחילה ובין עקב מימוש של גכסים אחרים, והכספים אינם דרושים לצרכי הניהול השוטפים, חייב האפוטרופוס הכללי להחזיקם או להשקיעם, כדרוש לשם שמירת הקרן והבטחת פירות, באחת הדרכים שקבע בתקנות שר המשפטים באישור שר האוצר, או בדרך שהורה בית המשפט.

השקעת כספים

(ב) כספים כאמור שבאו מגכסים שונים רשאי האפוטרופוס הכללי להשקיע במשותף בלי לייחס את ההשקעה לגכסים מסויימים, בהתאם לתקנות האמורות.

(ג) רווחים מהשקעה משותפת, בניכוי הוצאותיה, ייזקפו לזכותו של כל נכס שממנו באו הכספים, והפסדי ההשקעה ייזקפו לחובת הגכס, הכל כשיעור שיתופו בהשקעה, לפי סכום ולפי זמן.

11. (א) האפוטרופוס הכללי ינהל חשבונות לגבי הגכסים שבניהולו; שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות הוראות לענין ניהול החשבונות וביקורתם.

חשבונות

דבריו הסבר

ניתן לו צו ניהול על פי סעיף 6, תוך החלת הוראות חוק הירושה הדנות בניהול עזובן בידי מנהל עזובן או בידי מנהל עזובן זמני שמונה לשם טיפול מהיר במקרים דחופים.

כדי שישמור האפוטרופוס הכללי על ערך הכספים שבידו, מוצע לחייבו להשקיעם באחת הדרכים שקבע שר המשפטים בתקנות, באישור שר האוצר, או בדרך שעליה יורה בית המשפט. האפוטרופוס הכללי יהיה רשאי להשקיע את הכספים אף בהשקעה משותפת.

הוראת סעיף זה באה להתליף את הוראת סעיפים 18 (I) ו-31 לפקודה בדבר חיוב האפוטרופוס לנהל חשבונות לגבי הגכסים שבניהולו. הוראות מפורטות לענין זה ייקבעו בתקנות.

או לנהל את הגכסים העזובים של פלוני או של עזובנו, בין שידוע בעת מתן הצו מה הם אותם גכסים ובין שלא ידוע.

כדי לחסוך בהליכים משפטיים ובהוצאות האחרות הכרוכות בהוצאת צו ניהול, כשא" לה אינם עומדים ביחס ראוי לשווי הגכס, מוצע להסמיך את האפוטרופוס הכללי לנהל ללא צו נכסים עזובים ששוויים אינו עולה על 5.000 לירות, או על סכום אחר שקבע שר המשפטים בצו לענין זה.

מוצע לאפשר בגסיבות מיוחדות לתת צו ניהול לאדם זולת האפוטרופוס הכללי, לגבי נכס עזוב מסויים.

הוראות הסעיף מגדירות את דרך הניהול שבה חייב האפוטרופוס הכללי לגקוט, מש-

1 ט"ה תשכ"ה, עמ' 63.

(ב) רישומים שנעשו בחשבונות האמורים במהלך הרגיל של פעולות האפוטרופוס הכללי יהיו ראייה לכאורה לאמור בהם.

עיון במסמכים 12. (א) מי שהוכיח להנחת דעתו של האפוטרופוס הכללי שהוא מעונין בנכס פלוני, רשאי לעיין במסמכים שפירט בבקשתו והנוגעים לאותו נכס. פרט לתרשומות ולהתכתבות פנימית, וזולת אם היה האפוטרופוס הכללי סבור שהבקשה הוגשה שלא בתום לב; מי שרשאי לעיין במסמך, רשאי גם לקבל העתק ממנו.

(ב) האפוטרופוס הכללי אינו חייב להציג בהליך משפטי מסמך הנוגע לנכס או לניהולו, אלא לפי צו של בית המשפט.

תוראות בית המשפט 13. לפי בקשה של היועץ המשפטי לממשלה, של האפוטרופוס הכללי או של מעונין ואף מיזמתו הוא, רשאי בית המשפט לתת לאפוטרופוס הכללי הוראות בכל הנוגע למילוי תפקידו וכן בענין מתן הענקות לאדם הזכאי למזונות מבעלו של נכס עזוב ומתן הלוואות לבן-זוג או לקרובי משפחה של בעל הנכס.

סיום הניהול 14. (א) האפוטרופוס הכללי ינהל נכס עד שיתייצב מעונין ויוכיח להנחת דעתו שהוא רשאי לקבלו.

(ב) הגיע ניהולו של נכס לפי חוק זה לסיומו, או שנתברר שלא היה מקום לתת עליו צו ניהול, יתן האפוטרופוס הכללי לבית המשפט דין וחשבון וימסור לו את החשבונות המת-ייחסים לאותו נכס. כשהם מבוקרים כפי שנקבע בתקנות, ומשעשה כן יתן לו בית המשפט תעודת שחרור מכל תביעה נגדו.

(ג) נמשך ניהולו של נכס לפי חוק זה עשר שנים ושוכנע בית המשפט, לפי דרי"ח מאת האפוטרופוס הכללי, שאין הצדקה להמשיך בניהול, רשאי בית המשפט לצוות שהאפו-טרופוס הכללי יעביר את הנכס לקנין המדינה, ולתת לו תעודת שחרור.

(ד) העברת נכס לפי סעיף קטן (ג) אין בה כדי למנוע ממעונין לתבוע מהמדינה את הנכס או את שוויי כפי שהיה ביום העברתו למדינה, בצירוף ריבית לפי חוק פסיקת ריבית, תשכ"א-1961, והמדינה תתן לו את הנכס או את שוויי לפי בחירתה.

כשרות פעולות 15. פעולה שנעשתה בתום לב בין האפוטרופוס הכללי לבין אדם אחר, מתוך הנחה שנכס פלוני הוא נכס עזוב, תעמוד בתקפה גם אם נתגלה לאחר מכן שהנכס לא היה עזוב.

ד ב ר י ה ס ב ר

פט, וזאת בנוסף לסמכותו של בית המשפט לתת לאפו-טרופוס הכללי הוראות בכל הנוגע למילוי תפקידיו על פי החוק.

סעיף 14 הסעיף קובע את דרכי סיום טיפולו של האפוטרופוס הכללי בנכסים, חידוש שמוצע להנהיג על פיו מובא בסעיפים קטנים (א) ו-(ד), שלפיהם בית המשפט יהא מוסמך לצוות על תום טיפולו של האפוטרופוס הכללי בנכס לאחר עבור 10 שנים מחחילת הטיפול, אם שוכנע שלא קיימת עוד הצדקה להמשיך לנהלו למען "מעונין" כלשהו. הוראת הסעיף קובעת, כי במקרה כזה יועבר הנכס לקנין המדינה, אך יישמר זכויות ל"מעונין" והאפוטרופוס הכללי ישותרר מהחובה להמשיך ולנהל את הנכס כאשר קלושים הסיכויים שברבות הזמן עוד ייצא "מעונין" בו.

סעיף 15 הוראת הסעיף נועדה בעיקרה להגן על צד שלישי שרכש נכס מהאפוטרופוס הכללי

סעיף 12 סעיף זה נועד לגשר בין ההכרח לשמור בסוד על מידע הצבור בתיקיו של האפו-טרופוס הכללי, כדי להגן על הרכוש שבניהולו מפני גזילה אפשרית, לבין הצורך לגלות את פרטי הרכוש ל"מעונין", כהגדרתו בסעיף 1, וזאת בנסיבות שלעתים קרובות אינן מאפשרות לקבוע מראש אם מבקש המידע הוא "מעונין" אם לאו. עיקרי ההסדר המוצע נשענים על הוראות סעיפים 18 (III) ו-33 לפקודה.

סעיף 13 לעתים יש הנחה סבירה שאדם פלוני איננו עוד בין החיים, אך מאחר שאין אפשרות לקבוע בוודאות את עובדת מותו, אין יורשיו על פי דין יכולים לקבל צו ירושה וליהנות מעזבונו, על אף היותם במצוקה. מוצע לכן שבמקרים כאלה, וכן כאשר מטע"מ מים שונים אין אפשרות לברר את דעתו של הנעדר אך ניתן לאמור אותה, יהיה האפוטרופוס הכללי רשאי לתת לקרובים את הטבות המוצעות, באישורו של בית המש-

2 ס"ח תשכ"א, עמ' 192.

16. (א) האפוטרופוס הכללי ועובד המדינה שהוא הסמיך לכך מוסמך לאסוף ראיות לשם הפעלת סמכויותיו, ויחולו הוראות סעיף 28 (ב) לחוק ועדות הקירה, תשכ"ט-1969.³
- (ב) האפוטרופוס הכללי רשאי לדרוש בכתב מכל אדם למסור לו, תוך הזמן הנקוב בדרישה, מידע ומסמכים הנוגעים, לדעת האפוטרופוס הכללי, לנכס עזוב או העשויים להביא לגילוי של נכס כזה.
- (ג) לא נענתה דרישתו לפי סעיף קטן (ב) לשביעת רצונו, רשאי האפוטרופוס הכללי לבקש מבית המשפט שיזמין ויחקור את הנדרש.
- (ד) הודה הנדרש בחקירה לפי סעיף קטן (ג) שהוא מחזיק בנכס עזוב, רשאי בית המשפט לצוות על אתר שימסור את הנכס לאפוטרופוס הכללי במועד ובתנאים שיקבע בית המשפט.
- (ה) פרוטוקול של חקירה לפי סעיפים קטנים (א) ו-(ג) יהיה קביל בכל הליך משפטי אחר כראיה של האמור בו.
- (ו) דינו של מי שהוזמן לחקירה לפי סעיף קטן (א) לענין הוצאותיו ושכרו, ושל מי שהוזמן לחקירה לפי סעיף קטן (ג) לכל ענין - כדין עד שהוזמן להעיד בבית משפט בהליך אזרחי.

17. (א) אלה דינם מאסר שנה:
- (1) מי שהפר את הוראות סעיף 5 (א);
- (2) מי שסירב או נמנע למסור מידע או מסמך שהוא נדרש למסרם לפי סעיף 16 (ב).
- (ב) ואלה דינם מאסר שלוש שנים:
- (1) מי שסירב או נמנע למסור נכס עזוב לאפוטרופוס הכללי או לנציגו לפי דרישתם;
- (2) מי שתפס נכס, ניהלו, העבירו או מסרו לאדם אחר זולת האפוטרופוס הכללי, או טיפל בו בדרך אחרת ביודעו שהנכס עזוב או שחוק זה עשוי לחול עליו, ובלו שהורשה לכך כדין.
18. (א) לענין סעיפים 8 ו-9 לחוק לתיקון סדרי הדין האזרחי (המדינה כבעל דין), תשי"ח-1958, וסעיפים 2 עד 4, 8 ו-9 לחוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה), תשי"ב-1952, דין האפוטרופוס הכללי כדין המדינה.

דברי הסבר

סעיף 17 הפקודה קבעה (בסעיפים 16, 17, 34 ו-34א) ענשי מאסר שונים לתקופות של שלושה עד ששה חדשים ותשלום קנסות בסכומים של 50 עד 300 לירות לעבירות שונות על הוראותיה. ההצעה באה לקבוע אחידות בענשים תוך חלוקה לעבירות קלות וחמורות בלבד.

סעיף קטן (א) מחיל על האפוטרופוס הכללי את האחריות הקיימת בנויקין על המדינה. וזו לשון הסעיפים המאזכרים בו:

חוק לתיקון סדרי הדין האזרחי (המדינה כבעל דין), תשי"ח-1958:

8. סדרי הדין החלים על הליכים יחולו על הליכים של

כאשר הן האפוטרופוס הכללי והן הקונה סברו בטעות בתום לב שהנכס עזוב.

סעיף 16 א. סעיף זה מעניק לאפוטרופוס הכללי ולעובדי המדינה שהוא הסמיך סמכות להקור אנשים ולאסוף ראיות לשם הפעלת סמכויותיו.

ב. האפוטרופוס הכללי רשאי לדרוש בכתב מכל אדם למסור לו מידע ומסמכים הנוגעים לנכס עזוב, או העשויים לסייע לגילויו, ואם לא נענתה דרישתו לשבירת רצונו יכול הוא להזמין את האדם לחקירה בבית המשפט. סירוב והימנעות למלא אחרי דרישתו זו של האפוטרופוס הכללי הם עבירות פליליות, שענשם נקבע בסעיף 17 (א) (2).

³ ס"ח תשי"ב, עמ' 339.

⁴ ס"ח תשי"ח, עמ' 118.

⁵ ס"ח תשכ"ט, עמ' 28.

(ב) האפוטרופוס הכללי או מי שפעל מכוחו לא ישאו באחריות לנזק שגרמו אם פעלו בהתאם להוראות בית המשפט או באישורו.

19. סעיפים 9 עד 13, 15, 16 ו-18 לחוק זה יחולו גם כשהאפוטרופוס הכללי מנהל נכסים לפי חוק אחר, כולל נכסים שניהל ערב תחילת חוק זה.
20. נכסים שערב תחילתו של חוק זה היו מוקנים לממונה על רכוש האויב לפי פקודת המסחר עם האויב, 1939, יראו אותם מתחילת חוק זה כמשותריים מהוראות אותה פקודה וכאילו ניתן לגביהם צו ניהול לפי חוק זה.
21. נכסים שערב תחילתו של חוק זה היו מוקנים לאפוטרופוס הכללי או היו בניהול שלו או של אדם אחר לפי הוראות פקודת האפוטרופוס הכללי, 1944, יראו אותם מתחילת חוק זה כאילו ניתן לגביהם צו ניהול לפי חוק זה.

דברי הסבר

סיים הממונים לפי חוק הכשרות המשפטית והאפוטרו- פסות, תשכ"ב-1962, ולמנהלי עובדן שנתמנו לפי חוק הירושה, תשכ"ה-1965.

סעיף 19 החובה לנהל רכוש מוטלת במקרים מסויים מים על האפוטרופוס הכללי גם מכות חוקים אחרים, בין במישורין, על פי הוראות הקובעות זאת במ- פורש (כגון סעיף 27 לחוק לטיפול בחולי נפש, תשט"ו-1955, וסעיף 3 לחוק הסדרי משפט ומינהל [נוסח משור- לב], תשל-1970), ובין לפי צווים שניתן להוציא על פיהם (כגון צו לפי סעיף 34 (3) לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות, תשכ"ב-1962, או לפי סעיף 79 לחוק הירושה, תשכ"ה-1965). הסעיף המוצע נועד לאפשר לו לנהל את הרכוש בכל המקרים הללו לפי דפוסים אחידים ככל האפשר, כדי ששירותיו יהיו יעילים.

סעיף 20 פקודת המסחר עם האויב, 1939, נועדה למנוע סחר עם מדינות שהיו במצב מלחמה עם בריטניה ועם תושבי השטחים שהיו מוחזקים בידי מדינות אלה. רכושם של אנשים אלה בארץ הוקנה על פי הפקודה האמורה לממונה על רכוש האויב - תפקיד שהוטל לפני שנים אחדות על האפוטרופוס הכללי ומנ- גונו. חלק מהרכוש שוחרר במשך השנים לבעליה, אך עדיין מצויים בידי הממונה על רכוש האויב כספים ונכסי דלא ניירי שלא נדרשו. מוצע, איפוא, לכלול גם את הנכ- סים הללו במסגרת דרכי הטיפול האחידות של האפו- טרופוס הכללי ברכוש, בלי לבטל את הפקודה.

סעיף 21 מוצע להחיל את הוראות החוק גם על הרכוש שהיה בטיפולו של האפוטרופוס הכללי או של אדם אחר ערב תחילתו, על פי הפקודה הקיימת, תוך ביטול האבחנה הקיימת כיום בפקודה בין רכוש המוקנה לאפוטרופוס הכללי (סעיף 10) לבין רכוש שהוא מנהלו (סעיפים 35 ו-35א).

המדינה או נגדה, בשנייה המחוייבים לפי הענין, ובלבד שהמדינה לא תהיה חייבת לשלם אגרה, להפקיד פקדון או לתת ערובה או בטוחה.

9. לענין הוצאות משפט דין המדינה כדין כל בעל דין ודין המדינה כשהיא מיוצגת על ידי היועץ המשפטי לממ- שלה או בא-כוחו כדין בעל דין המיוצג ע"י עורך-דין. חוק הנויקים האזרחיים (אחריות המדינה), תשי"ב-1952:

2. דין המדינה, לענין אחריות בנויקים, כדין כל גוף מואגד, פרט לאמור להלן בחוק זה.

3. אין המדינה אחראית בנויקים על מעשה שנעשה בת- חום הרשאה חוקית, או בתום לב תוך שימוש מדומה בהרשאה חוקית; אולם אחראית היא על רשלנות שבמעשה.

4. אין המדינה אחראית בנויקים על הוצאת שם רע.

8. אין המדינה אחראית בנויקים בתורת בעלת נכס שהוקנה לה מכוח החוק בלבד, כל עוד לא קנתה אחיזה בנכס.

9. האמור בחוק זה אינו פוגע בכל הוראה שבחיקוק מן החיקוקים המנניים להלן, הקובעת, המגבילה או השוללת את אחריות המדינה או מוסדותיה:

- (1) פקודת הקרקעות (סידור זכות הקנין);
- (2) פקודת בתי הדואר;
- (3) פקודת מסילות הברזל הממשלתיות, 1936;
- (4) חוק נכסי נפקדים, תשי"ו-1950;
- (5) חוק נכסי גרמנים, תשי"ו-1950;
- (6) חוק בנק הדואר, תשי"א-1951.

האפוטרופוס הכללי וכל הפועל מכוחו לא ישאו בנוק שגרמו תוך כדי ביצוע פעולה בהתאם להוראות בית המשפט או באישורו. הננה כנגד תביעות בגין פעולות שנעשו באישורו של בית המשפט קיימת אף לאפוטרופוס-

⁶ ע"ר 1939, תוס' 1, עמ' 79. ⁷ ע"ר 1944, תוס' 1, עמ' 110.

22. (א) שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו, לרבות בדבר –	ביצוע ותקנות
(1) שכר שרשאי האפוטרופוס הכללי לשלם לנציג שמינה לפי סעיף 4;	
(2) אגרות שיש לשלם לאפוטרופוס הכללי בעד פעולותיו לפי חוק זה או לפי חוק אחר.	
(ב) בית המשפט מוסמך להגדיל או להפחית שיעור של אגרה שנקבעה אם הנסיבות מצדיקות זאת.	
23. (א) פקודת האפוטרופוס הכללי, 1944 – בטלה.	ביטולים
(ב) סעיף 27 (ג) לחוק לטיפול בחולי נפש, תשט"ו-1955 – בטל.	
24. בחוק ההתיישנות, תשי"ח-1958, בסעיף 14, בסוף הגדרת "בעל דין" יבוא "ולגבי נכס שבניהולו של האפוטרופוס הכללי – בעל הנכס".	תיקון חוק ההתיישנות
25. תחילתו של חוק זה בתום ששה חדשים מיום פרסומו.	תחילה

דבריו הסבר

סעיף 24 סעיף 14 לחוק ההתיישנות קובע:	סעיף 22 החידוש שבסעיף זה הוא בכך שבמקרים מיוחדים יהא בית המשפט רשאי לשנות את שיעורי האגרות הקבועים בתקנות.
14. בחישוב תקופת ההתיישנות לא יבוא במנין הזמן שבו נמצא אחד מבעלי הדין בשטח מדינה שמחמת התנאים שהיה נתון בהם שם או מחמת היחסים שהיו שוררים בין אותה מדינה לבין מדינת ישראל לא יכול היה, הוא או בעל דינו, לקיים את הברור המשפטי. בסעיף זה –	סעיף 23 סעיף 27 (ג) לחוק לטיפול בחולי נפש, תשט"ו-1955, אומר:
"שטח מדינה" – לרבות כל ארץ חסות וכל שטח התפוס למעשה בידי מדינה;	"(ג) הוראות הסעיפים 7, 8 ו-21 לפקודת האפוטרופוס הכללי, 1944, יהולו על הנהלת רכושו של החולה, בשינויים המחוייבים לפי הענין."
"בעל דין" – לגבי נכס המוקנה לאפוטרופוס על נכסי נפקדים, לאפוטרופוס על נכסי גרמנים או לממונה על רכוש האויב – מי שהיה בעל הנכס האמור ערב ההקנייה.	מאחר שהסעיפים הנוכחים דנים באחריות האפוטרופוס והוצאותיו, ואילו סעיף 19 להצעה מחיל את הוראותיה בענינים אלה על האפוטרופוס גם כשהוא מנהל נכסים לפי חוק אחר, נעשה סעיף 27 (ג) הניל מיותר, ומוצע איפוא לבטלו.
התיקון המוצע נועד להחיל הגנה דומה גם על בעליו של נכס שבניהול האפוטרופוס הכללי.	

8 ס"ח תשט"ו, עמ' 121.
9 ס"ח תשי"ח, עמ' 112.